

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Gokart pályarajz szerzői jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 12/07.

A rendőrség által feltett kérdések:

1. Az ügyben szereplő – G. Bt. által készített – pályarajz szerzői jogi védelem alá tartozó alkotásnak minősül-e, illetve felhasználására, illetve harmadik személynek történő átadására milyen szabályok és kötelezettségek vonatkoznak?
2. A terveknek, pályarajzoknak és a kivitelezésnek milyen nemzetközi vagy hazai szabályoknak kell megfelelnie?
3. A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható-e az ügyben szereplő bármely személy vonatkozásában a szerzői jogi törvényben vagy annak felhatalmazásán alapuló jogszabályokban előírt kötelezettség megszegése?
4. Amennyiben megállapítható a fenti kötelezettségszegés, abban az esetben az miben nyilvánul meg. Megállapítható-e továbbá az, hogy a kötelezettség szegés haszonszerzés végett vagy vagyoni hátrányt okozva valósult meg?

Az eljáró tanács válasza

Ad 1.)

A kérdés több alkérdést tartalmaz, melyekre az eljáró tanács egyenként válaszol.

Az ügyben szereplő – G. Bt. által készített – pályarajz szerzői jogi védelem alá tartozó alkotásnak minősül-e?

A kérdéses pályarajz – mint arra az eljáró tanács már a jelen ügy előzményeként elfogadott 31/06/01. számú szakvéleményében ('előző szakvélemény') is rámutatott – olyan, egyéni-eredeti jelleggel rendelkező tudományos alkotás, amely a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) rendelkezései alapján szerzői jogvédelemben részesül. Az eljáró tanács az előző szakvéleményben a szerzői jogi védelem fennállását alátámasztó érveket részleteiben is kifejtette, ezért ezek megismétlésétől a jelenlegi szakvéleményben eltekint.

Érdemi pontosítást kíván tenni azonban az eljáró tanács a feltett kérdésre vonatkozóan annyiban, hogy szerzői jogi értelemben nem a G. Bt. (a továbbiakban: Vállalkozó) minősül a kérdéses pályarajz alkotójának (a pályarajzot nem a Vállalkozó „készítette”). A szerzői jog ugyanis az Szjt. alapján azt illeti meg, aki a művet megalkotta (Szjt. 4. § (1) bek.), ez a személy, a szerző, pedig a magyar jogfelfogás szerint csak természetes személy, vagyis ember lehet. A pályarajz alkotójának (alkotóinak) személye a rendelkezésre álló iratanyag alapján teljes bizonyossággal nem állapítható meg, azonban a beruházási programterv alapján valószínűsíthető, hogy annak szerzői jogi értelemben vett alkotója (alkotói) a beruházási programterven készítőként feltüntetett személy(ek): G. F. és/vagy M. S.

Az ügyben szereplő pályarajz felhasználására milyen szabályok és kötelezettségek vonatkoznak?

A szerző(k) személyére vonatkozó, előző alkérdés pontosításaként tett megállapítás az e kérdésre adható válasz szempontjából elsődleges jelentőséggel bír. A szerzői jog ugyanis, mint a tanács jelezte, az Szjt. alapján azt illeti meg, aki a művet megalkotta. Ez egyben azt is jelenti, hogy a Vállalkozó, amely nem minősül, nem minősülhet szerzőnek, a pályarajz felhasználására vonatkozó jogait kizárólag származékos módon, az eredeti jogosult szerzőtől szerezhette.

A Vállalkozónak elméletileg többféle lehetősége is fennállhatott a felhasználási jogok megszerzésére:

1. Amennyiben az alkotók a pályarajzot a Vállalkozónál fennálló munkaviszony keretében, munkaköri kötelezettségként készítették el (Szjt. 30. §) vagy ha a pályarajz az Szjt. 6. §-ban foglaltaknak megfelelően együttesen létrehozott műnek minősül (ennek megítélése a rendelkezésre álló adatok alapján nem lehetséges), a Vállalkozó a vagyoni jogokat esetlegesen teljes körű felhasználást biztosító jogátszállással szerezte meg.

2. Amennyiben viszont a jogátszállás törvényben biztosított lehetőségei nem állnak meg, a Vállalkozó csupán a felhasználásra szerezhetett engedélyt. Ebben az esetben az alkotó(k) és a Vállalkozó között létrejött felhasználási szerződésnek kellett rendeznie az engedélyezett felhasználási jogosultságokat, azok terjedelmét, mértékét, stb., oly módon, hogy a szerződés harmadik személynek is átengedhető jogokat biztosítson a Vállalkozó számára.

A pályarajz felhasználására vonatkozóan tehát elsődlegesen azt kellene vizsgálni, hogy az Szjt. által a szerzőknek biztosított vagyoni jogok közül melyeket, milyen terjedelemben és milyen módon szerzett meg a Vállalkozó (akár jogátszállás, akár engedély formájában).

A műpéldány feletti rendelkezési jog kapcsán az eljáró tanács már az előző szakvéleményében is utalt arra, hogy pusztán a csatolt iratanyag alapján nem állapítható meg, milyen, a tervező(k) és a Vállalkozó között feltételezhetően fennálló külön megállapodáson alapult a Vállalkozónak a tervpéldány, azon belül a pályarajz feletti rendelkezési joga. A felhasználási jogok tekintetében ez a hiányosság szintén fennáll, és a jelen ügyszhoz csatolt iratok e kérdésben nem nyújtanak előrelépési lehetőséget. Ennek figyelembevételével csak vélelmezhető az, hogy a pályaterv felhasználási jogaival – harmadik személynek is átengedhető módon – a Vállalkozó valamilyen formában rendelkezhetett.

A Vállalkozó jogszerzési módjának ismerete hiányában (munkaszerződést, felhasználási szerződést vagy egyéb, a jogszerzés módját tanúsító dokumentációt a szakértő testületnek megküldött iratanyag nem tartalmaz) azonban nem állapítható meg kétséget kizáró módon, hogy a Vállalkozó az Szjt-ben a szerzőknek biztosított jogosítványok közül melyekkel rendelkezett, és melyek maradtak esetlegesen az eredeti jogosult szerző(k) kezében.

Összességében tehát a pályarajz felhasználására vonatkozóan a következő főbb szempontok figyelembevétele szükséges:

- a) a Vállalkozó (vagy a szerzőhöz képest bármilyen más személy) a pályarajz tekintetében csak azokkal a felhasználási jogokkal rendelkezhetett, amelyekre a szerző(k)től valamilyen formában maga is harmadik személynek átengedhető

jogosultságot szerzett. Ez egyben azt is jelenti, hogy a Vállalkozó a közte és a M. Kft. (Megbízó) között 2002. október 2-án létrejött tervezői szerződésben (Szerződés) is csak e jogokkal kapcsolatosan rendelkezhetett érvényes módon.

- b) Amennyiben a Vállalkozó a pályarajz felhasználási jogaival a Szerződésben jogszerűen rendelkezett, a Megbízó felhasználási jogainak terjedelmét a Szerződésben foglaltak, valamint az Szjt. szabályai határozzák meg.

Az ügyben szereplő pályarajz harmadik személynek történő átadására milyen szabályok és kötelezettségek vonatkoznak?

E kérdéssel kapcsolatosan az eljáró tanács utal az előző szakvélemény vonatkozó megállapításaira: a pályarajz esetleges átadása nem a szerző engedélyéhez kötött felhasználási cselekmény, hanem a műpéldány tulajdonjogával rendelkező tervező(k) vagy Vállalkozó a polgári jog általános szabályaiból eredő dologi jogi rendelkezési jogának gyakorlása. A pályarajz pusztán átadása tehát szerzői jogilag nem releváns cselekmény, megítélésre a Ptk. rendelkezési jogra vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

Az eljáró tanács e helyen ismételtén utal az előző szakvélemény azon kiegészítésére is, mely szerint pusztán a csatolt iratanyag alapján nem állapítható meg, milyen, a tervező(k) és a Vállalkozó között feltételezhetően fennálló külön megállapodáson alapult a Vállalkozónak a pályarajz feletti rendelkezési joga. Ez a jelen üggyhöz csatolt iratok alapján sem deríthető ki. Amennyiben azonban a folyamatban lévő eljárás során bizonyítást nyer, hogy a Vállalkozó e joggal rendelkezett, a Megbízó tekintetében a pályarajz harmadik személynek történő átadására a Szerződés rendelkezései irányadóak. A tervek, illetve tervrészletek, így a pályarajz harmadik személynek történő átadásáról vagy átengedéséről a Szerződés 4. pontja rendelkezik.

Ad 2.)

A kérdés megválaszolása kizárólag szerzői jogi szempontból tartozik az eljáró tanács kompetenciájába. Ez alapján a kérdést úgy értelmezhetjük, hogy az a jelen ügy alapjául szolgáló tervek, pályarajzok és a kivitelezés egyéb dokumentációi szerzői jogi védelem feltételeinek való megfelelésére irányul. A rendelkezésre álló iratok alapján az ügyben nem merült fel külföldi szerzői jogi elem, ezért az eljáró tanács mindössze arra az elvi megállapításra szorítkozik, hogy a hatályos magyar szerzői jogi rendelkezések értelmében a terveknek, pályarajzoknak és a kivitelezés egyéb dokumentációinak a szerzői jogi védelem megszerzéséhez az egyéniség-eredetiség követelményeinek kell megfelelniük (Szjt. 1. § (3) bekezdés: „A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”). A szerzői jogi védelem e két alapfeltételére a pályarajz tervének vonatkozásában az előző szakvélemény is utalt. Ugyancsak visszaütal az eljáró tanács a tervek és egyéb dokumentációk kapcsán az előző szakvélemény azon megállapítására, mely szerint a szerzői jogi védelem szempontjából nincs jelentősége annak, elérték-e a fenti iratok a kivitelezésre alkalmas állapotot.

A műszaki és esetleges egyéb szabályoknak való megfelelés tekintetében az eljáró tanács válaszára nem jogosult, mivel ezek a kérdések kívül esnek az Szjt. 101. § (1) és (3) bekezdéseiben meghatározott körön, amennyiben nem minősülnek szerzői jogi jogvitás vagy a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésnek.

Ad 3.)

Az eljáró tanács a kérdésre adott válaszában kiindulópontként vissza kíván utalni az 1. pont második alkérdésére adott válaszában azon részére, mely szerint csupán vélelmezhető az, hogy a Vállalkozó a tervek harmadik személynek átengedhető felhasználási jogával rendelkezett.

Ami a Megbízó esetleges jogsértését illeti, amennyiben a kérdéses terveket (pályarajzot) fel kívánta használni, erre – attól függően, hogy az adott felhasználási esetkörre vonatkozóan ki volt jogosult engedélyt adni – vagy az eredeti jogosult szerző(k)től, vagy pedig a Vállalkozótól kellett volna felhasználási szerződés formájában engedélyt kérnie. (Sztj. 16. § (1) bekezdés második mondat: „E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.”) Amennyiben ezt nem tette meg, azonban a védelem alá tartozó terveket (pályarajzolatot) szerzői jogi értelemben mégis felhasználta (jelen esetben tipikusan: többszörözte vagy átdolgozta), a Megbízó felhasználása jogsértőnek minősül.

A rendelkezésre álló iratok alapján a felek közötti vita tárgya és a Vállalkozó büntetőfeljelentésének szerzői jogi alapja az, hogy a Vállalkozó – állítása szerint – nem adott engedélyt a Megbízónak átadott tervek és tervrészek továbbtervezésére (szerzői jogi terminussal: átdolgozására, Sztj. 29. §), a Megbízó azonban az átadott tervdokumentációt mégis felhasználta egy új tervezési eljárás folyamán. A Megbízó ezzel szemben azt állítja, hogy a kérdéses pályarajzolatot, illetve a tervdokumentáció további részeit nem használta fel, a gokart pályát a Szerződés hatályán kívül eső, új, önálló tervezői folyamat eredményeként kívánta megvalósítani.

A vita fent ismertetett jellegéből adódóan tehát az eljáró tanács az esetleges átdolgozás kérdését alaposabban is megvizsgálta.

A pályarajz felhasználásával kapcsolatosan az előző szakvélemény a következő megállapítást tette:

„A rendelkezésre álló iratok alapján nem lehet kizárni azonban, hogy az átadott terv a későbbiekben szerzői jogi szempontból is minősíthető felhasználás – köztük pl. átdolgozás – alapjául szolgált. Ennek megállapításához azonban arra lenne szükség, hogy a Sz.L. által készített második pályarajz is rendelkezésre álljon.”

A jelenlegi kirendeléshez csatolt iratanyag a kérdéses második pályarajzot is tartalmazta. A két pályarajz összevetés alapján az eljáró tanács az alábbiakat állapította meg:

A második pályarajz az első pályavonalhoz képest több olyan módosítást is tartalmaz, amelyek jórészt már a pályarajzolat körét meghaladó, kivitelezhető tervfázis elérését célozzák. A második pályarajzolat kialakítása során azonban az első pályavonal tervei szolgáltak alapul.

Fentiek alapján megállapítható, hogy a második pályarajz az első pályarajzon alapul, szerzői jogi értelemben átdolgozásnak tekinthető. Az átdolgozásra irányuló felhasználási engedélyt –

amennyiben a pályarajzzal kapcsolatos vagyoni jogok gyakorlására a Vállalkozó jogosult – a Megbízónak a Vállalkozótól kellett volna megszereznie. A rendelkezésre álló iratok alapján az állapítható meg, hogy a Szerződés az átdolgozásra (a Szerződés szóhasználatával: továbbtervezésre, ld. 4. pont) engedélyt nem adott. Az engedély megszerzését ugyanis a vonatkozó szerződési rendelkezés külön megállapodáshoz kötötte. Amennyiben tehát a Megbízó az átdolgozásra egy esetleges másik megállapodásban sem szerzett engedélyt, felhasználása jogosulatlan volt, és az átdolgozás jogsértőnek minősül.

Ad 4.)

Az esetleges jogsértést illetően a választ az előző pont tartalmazza. A szerzői és szomszédos joghoz kapcsolódó jogok megsértésének tényállásában szereplő két fordulatról való állásfoglalás azonban az eljáró tanács álláspontja szerint nem tartozik a szakértői testület feladatai közé.

Az eljáró tanács ugyanakkor a fenti fordulatok megítélésénél – amennyiben a felhasználás jogosulatlansága beigazolódik – figyelembe veendő szempontnak tartja, hogy az engedélyköteles felhasználások az Szjt-ben főszabály szerint díjkötelesek (Szjt. 16. § (4) bekezdés: „Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek - eltérő megállapodás hiányában - a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le.”). A rendelkezésre álló iratok alapján nem látszik alátámaszthatónak, hogy a szerzői jogok jogosultja a – vélelmezhetően egyébként is jogosulatlan – átdolgozás után díjazást kapott volna.

Budapest, 2007. június 14.

Dr. Vékás Gusztáv
a tanács elnöke

dr. Gondol Daniella
a tanács előadó tagja

Locsmándi Gábor
a tanács szavazó tagja